

Ari Pietarinen
Raahe

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Asia: nuorisolain uudistamista koskeva lausunto

Viite: Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on välittänyt nuorisolain uudistamista koskevan lausuntopyyntönne allekirjoittaneelle

Lausuntonani totean asiaan seuraavaa:

Nuorisotyön sisällöstä lakiesityksessä

Lakiesityksessä on luovuttu käytännössä kokonaan ns. nuorisotyön tavoitteellisista peruspalveluista, jotka nykyiseen lakiin sisältyvät. Tämän listauksen säilyttäminen ainakin joiltain osin olisi helpottanut lain 2§:ssä mainittujen tavoitteiden konkretisointia käytännön toiminnassa jolloin laki olisi myös tulevaisuudessa palvellut nuorisotyön sisällöllistä kehittämistä. Nykyisessä muodossaan lakiesitys jättää tavoitteiden ja konkretian välille tarpeettoman suuren kuilun.

Nuorisoasioiden hoitaminen kunnissa

Lakiesityksessä ei oteta kantaa kuntien nuorisotyön hoitamiseen muutoin kuin toteamalla, että nuorisotyö ja –politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin ja että kunnassa tulee olla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto.

Nykyisin nuorisotoimea koskevat asiat käsitellään useimmissa kunnissa joko ns. vapaa-aikalautakunnissa tai ns. sivistyslautakunnissa. Molemmissa tapauksissa nuorisotyö on useimmiten toissijainen kiinnostuksen kohde lautakunnan jäsenten näkökulmasta. Lisäksi tilanne näissä lautakunnissa on usein se, että asiat esittelee joku muu kuin nuorisotoimesta vastaava henkilö, mikä seikka heikentää nuorisotoimen huomioon ottamista kunnallisessa päätöksenteossa.

Suuret lautakunnat ovat tehtäväkenttensä puolesta niin laaja-alaisia, että nuorisotyöntekijät saavat vähän taustatukea työlleen ja näissä lautakunnissa nuorisotyö usein mielletään jonkinlaiseksi tuki- tai aputoiminnoksi, jolla ei ole omaa selkeää tehtävää.

Itsenäiset nuorisolautakunnat olisivat myös yksi tapa parantaa nuorten osallisuutta ja kuulemistä, koska ne mahdollistavat myös uusille kunnallispolitiikkaan pyrkiville hy-

vän oppimisen areenan ja mahdollisuuden perehtyä nuorisotyöhön –toimintaan ja –politiikkaan kuin myös siihen, miten kunnallishallinto toimii. Tämän johdosta nuorisolaissa olisi tullut säätää nuorisolautakunnat pakollisiksi toimielimiksi kunnissa.

Esteenä nuorisolautakuntien pakollisuudelle on lakia valmistelevan ministeriön suunnasta todettu, että puitelain tyyppiseen lakiin ei voida ottaa kuntia velvoittavia normeja. Kuitenkin nykyisessä laissa samoin kuin lakiesityksessä kunnat velvoitetaan perustamaan nuorten ohjaus ja palveluverkosto, vaikka sellainen tai vastaava olisi useimmissa kunnissa ollut jo lainsäädännöstä huolimatta normaalin hallinnonalojen välisen yhteistyön johdosta. Koska laki nähtävästi tulee olemaan voimassa seuraavat kymmenen vuotta on nuorisotyön pitkäjänteisen kehittämisen kannalta epäjohdonmukaista säätää yksittäisestä toimintamallista, kuten monialaisesta työryhmästä tai yhteistyöstä kuntaa velvoittavasti, mutta jättää säätämättä lain tavoitteista kokonaisvastuun kantavasta tahosta. Monialainen työ ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on nähtävä ennen kaikkea työotteena, jonka luomiseen ja kehittämiseen lainsäädäntö on varsin kömpelö työväline. On tarpeetonta säätää laissa normaaliin työnselkoon liittyvistä asioista.

Nuorten osallisuuden edistämisen kannalta on positiivista, että lakiesityksen 22 § todetaan nuorten osallistumisesta ja vaikuttamisesta siitakin huolimatta, että nuorisovaltuustot tai vastaavat säädetään kuntalaissa pakollisiksi, sillä asian mainitseminen myös nuorisolaissa antaa kuntalain kirjausta paremmat ja monipuolisemmat mahdollisuudet luoda nuorten osallisuutta tukevia instrumentteja kuntiin nuorisotyön lähtökohdista ja tavoitteista käsin.

Lain sisällölliset painotukset

Laissa säädetään etsivästä nuorisotyöstä viiden pykälän verran ja työpajatoiminnasta kahden pykälän verran, mutta muita kunnallisen nuorisotyön toimintamuotoja ei mainita laissa lainkaan. Tämä vinouttaa yleistä käsitystä nuorisotyön perustehtävästä ja tarkoituksesta ja vaarana on, että tulevaisuudessa nuorisotyö mielletään vain etsiväksi työksi tai työpajatoiminnaksi. Lain 2 § säädetyt tavoitteet ja lähtökohdat eivät kuitenkaan voi toteutua pelkästään näiden kahden toimintamuodon kautta. Laissa ei ole juurikaan mainintoja siitä, millä tavoin nuorisotyön laatu ja vaikuttavuus voitaisiin määritellä ja mitata tai mihin tasoon niiden suhteen tulisi maanlaajuisesti pyrkiä. Tämä asettaa nuoret eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen.

Lakiesitykseen kirjatut maininnat huumausainetestauksesta työpajoilla (27§) antavat kuvan, että huumausaineet olisivat työpajatoiminnan keskiössä. Lainsäädännöllisesti tämä ongelma olisi mahdollista hoitaa soveltamalla työläinsäädännössä olevia huumausaineita koskevia normeja myös työpajatoimintaan. Oleellisempaa olisi säätää työpajatoiminnan sisällöstä, laadusta ja tavoitteista sekä suhteesta muuhun nuorisotyöhön samoin kuin työllistämisen ja koulutusjärjestelmiin.

Näiltä osin esityksessä on painoarvoltaan ja määrältään paljon sellaista tekstiä, joka ei juurikaan tue tai kosketa esityksessä mainittuja lain tavoitteita.

Lakiesityksen pykälät 27-29 olisi voitu korvata viittaamalla soveltuvin osin muuhun voimassa olevaan lainsäädäntöön,

Kunnallisten nuorisotyöntekijöiden pätevyysvaatimukset

Nuorisotyöntekijöiden pätevyysvaatimuksia ei lakiesitykseen ole edelleenkään kirjattu muutoin kuin sangen väljästi etsivän työn osalta, vaikka nuorisotyöntekijöiden koulutuksen tason nousu edellisestä lakiuudistuksesta kuluneen 10 vuoden aikana olisi antanut tähän mahdollisuuden ja kunnallisen nuorisotoimialan vaatimustason nousu olisi tätä selkeästi edellyttänyt.

Kunnallisessa nuorisotyössä työskentelee vaativuudeltaan ja vastuullisuudeltaan vähintään etsivän työn kanssa samantasoisissa tehtävissä ihmisiä, joiden pätevyydelle ei ole laissa asetettu mitään pätevyysvaatimuksia. Valtaosin kunnat rekrytoivat nykyisin asianmukaisen koulutuksen saanutta henkilökuntaa, mutta pätevyysvaatimuksen kirjaaminen lakiin parantaisi nuorisotyön uskottavuutta ja julkisuuskuvaa yleisesti. Toisaalta kyse on myös nuorisotyön asiakkaiden eli nuorten oikeusturvasta ja oikeudesta hyvään, turvalliseen ja laadukkaaseen kasvatukseen ja kasvu- ja toimintaympäristöön.

Kyse on myös nuorisotyöntekijöiden työhyvinvoinnista sikäli, että asianmukaisen koulutuksen saaneella nuorisotyöntekijällä on paremmat mahdollisuudet käsitellä työstä aiheutuvia tilanteita ja toimia myös työyhteisön muiden jäsenten tukena vaativissa työtilanteissa. Nykyisin painotetaan monialaista yhteistyötä ja verkostoitumista. Näissä monialaisissa verkostoissa toimiminen sekä kuulluksi ja vakavasti otetuksi tuleminen edellyttävät myös riittävää teoreettista osaamista, jolloin pelkkä ”nuorten kanssa toimeen tuleminen” ei riitä.

Kunnissa työskentelee noin 3000 työntekijää nuorisotoimialalla. Nuorisotyön profession kehittymisen kannalta on valitettavaa, että nuorisotyöntekijät ovat käytännössä ainoa kasvatus- tai sosiaalialan koulutusammattiryhmä, jolla ei ole työnsä ja asemansa tueksi substanssilain antamaa asemaa tai suojaa.

Nuoren ikämääritelmän vaikutukset

Lakiesityksessä nuoren ikämääritelmää on voimassa olevaan lakiin nähden rajattu jättämällä 0-6 -vuotiaat määritelmän ulkopuolelle. Tämä voi olla asiallisesti perusteltu

uudistus, mutta sillä on vaikutuksensa kuntien saaman valtionrahoituksen jakaantumiseen.

Vaikka nuoren määritelmän alaikärajan nosto ei vaikuttaisikaan kuntien saaman valtionosuuden kokonaismäärään, vaikuttaa se valtionosuuden jakaantumiseen siten, että lapsirikkaat kunnat, joissa siten on myös perusnuorisotyön kohderyhmään kuuluvia alle 18 -vuotiaita nuoria runsaasti, häviävät valtionosuuden jaossa suhteessa niihin kuntiin, joihin nuoret aikuiset näistä kunnista usein muuttavat mm. opintojen takia, mutta eivät ole enää juurikaan nuorisotyön palveluiden käyttäjinä.

Raahessa 27.11.2015

Kunnioittaen

Ari Pietarinen, nuorisotoimenjohtaja